

2011. február 26. szombat
Apostolok Cselekedetei 20,1–12

Szabó Csaba

Pál útja Macedónián át Görögországba és vissza Tróászig

^{20,1}Miután megszűnt a zavargás, magához hívatta Pál a tanítványokat, bátorította őket, és elköszönve tőlük elindult Macedóniába. ^{20,2}Bejárta annak tartományait, számos beszédben intette őket, majd elment Görögországba. ^{20,3}Három hónapig tartózkodott ott, mivel azonban a zsidók merényletet terveztek ellene, amikor hajóra akart szállni Szíria felé, úgy döntött, hogy Macedónián át tér vissza. ^{20,4}Elkísérte őt a béreai Szópátér, Pirrosz fia, a thesszalonikaiak közül pedig Arisztarkhosz és Szekundusz, a derbéi Gájusz és Timóteus, valamint az ázsiai Tükhikosz és Trofimosz. ^{20,5}Ezek előre mentek, és Tróaszban vártak ránk. ^{20,6}Mi pedig a kovásztalan kenyerek napjai után elhajóztunk Filippiből, és öt nap múlva érkezünk hozzájuk Tróaszba, ahol hét napot töltöttünk.

Pál prédikál Tróaszban. Eutikhosz

^{20,7}A hét első napján pedig, amikor összegyűltünk, hogy megtörjük a kenyeret, Pál prédikált nekik, és mivel másnap már el akart utazni, a tanítást egészen éjfélig meghosszabbította. ^{20,8}Elég sok lámpás volt abban a felső szobában, ahol együtt voltunk. ^{20,9}Egy Eutikhosz nevű ifjú pedig, aki az ablakban ült, mély álomba merült, mivel Pál sokáig prédikált, és az álomtól elnehezülve leesett a harmadik emelet-ről, úgyhogy holtan szedték fel. ^{20,10}Ekkor Pál lement, ráborult, átölelte, és ezt mondta: "Ne zajongjatok, mert a lelke benne van." ^{20,11}Azután felment, megtörte a kenyeret, evett, és még sokáig, egészen virradatig beszélt hozzájuk, majd útnak indult. ^{20,12}A fiút pedig élve hozták fel, és egészen megvigasztalódtak.



Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Igeszakaszunk jól láthatóan két fő részből áll: az 1–6. versekben olvasható útleírást, amely innen kezdve megszakításokkal ugyan, de folyamatosan tart a könyv végéig, jól el lehet különíteni az első ilyen megszakítástól, a 7–12-ben leírt közjátékról. A tróászi epizód közbeiktatása azonban nem véletlenszerű, nem is csak az útleírás logikájából következik, hanem határozott írói szándékot tükröz. Miután az előzőkben a

szentíró bemutatta a páli misszió és az általa „alapított” gyülekezetek jellegzetességeit, most e két „testvér-perikópában” azt mutatja fel különböző eszközökkel, először széles spektrumban, majd egy adott gyülekezet példáján, hogy Pál vitathatatlan tekintélyű „első számú vezetője” a szóban forgó gyülekezeteknek.

1–6. vers

Pál saját elhatározásából indul útnak, tehát távozása Efezusból nincs összefüggésben az ötvösök lázadásával. Ezen az úton ismét kíséretében van Lukács, itt folytatódik ugyanis az ApCsel „mi-forrásának” a 16. részben megszakadt fonala. Pál utazásának célja az általa alapított gyülekezetek meglátogatása, mondhatnánk, az „egyházlátogatás” ősegyházbeli formája. Ez egyrészt a gyülekezetek további hitbéli erősítését szolgálja, részben a rendezetlen ügyek rendezését. Macedónia után „Görögországba” megy, ez a földrajzi meghatározás az Újszövetségben csak itt fordul elő. A valószínűsíthető idő-intervallum 55–56. Ezen belül minden valószínűség szerint Korinthusban időzött a leghosszabb ideig. Innen Szíriába akar hajózni, minden valószínűség szerint egy, a Páska-ünnepre Jeruzsálembé zsidó zárandokokkal szállító hajón, tudomására jut azonban, hogy az utazók közül egyesek az életére törnek. Nem teszi ki magát oktanul a veszélynek, hanem kerülő úton indul tovább. Az úti cél Jeruzsálem, és az ottani gyülekezetnek szánt kollektá elvitele, erről a mozzanatról azonban Lukács hallgat. A kíséretében lévő férfiak, mint a felsorolás hangsúlyozza is, egy-egy gyülekezet képviselői, akiknek az a feladatuk, hogy az ősgyülekezet előtt igazolják a pogánykeresztény gyülekezetek létét. Nyomatékos szempont, hogy Pálék a „kovásztalan kenyerek ünnepén” nem mozdulnak tovább: Pál súlyt helyez a zsidó hagyományokhoz és előírásokhoz való ragaszkodásra.

7–12. vers

Paradox módon a következő vers már a zsidóságtól eltávolodásra utal: az itteni időpont-meghatározás (*ei de té mia tón szabbatón*) az egyik legelső bizonyossága annak, hogy a keresztyének Krisztus feltámadására emlékezve áttértek a *szabbat* utáni első nap ünneplésére. Pál időbeosztása szoros, nagy út áll előtte, de minden erejét megfeszítve teljesíti kötelességét. Nem kényszerű vállalás ez, hanem az evangéliumért égő apostol mindent az ügynök szentelő odaadása. Ez az oka, hogy mintha kissé túlságosan is igénybe venné hallgatói türelmét – ugyanakkor jellemző, hogy a gyülekezet se hagyja faképnél, amikor már nagyon is eltelik az idő. A helyszín nyilvánvalóan valamilyen bérelt magánház, amely elég nagy ahhoz, hogy a népes gyülekezetet befogadja. A szöveg külön megemlíti, hogy sok volt a házban a lámpás. Ez legalább két okból fontos: az egyik, hogy hangsúlyozza, a keresztyének együttlétei elbírják a nyilvánosságot, nincs titkolnivalójuk a külvilág előtt. A pogányok részéről ugyanis érték olyan vádak őket, hogy a közös vacsora sötétségében fertelmes és erkölcstelen dolgok folynak közöttük: antropofágiával és szexuális visszaélésekkel gyanúsították őket. A lejárató kampányoknak tekintélyes múltjuk van! Ugyanakkor a fáklyaszerű „lámpások” füstje nehézzé tehetette a levegőt, s ez hozzájárulhatott Eutikhosz rosszullétéhez. Pál azonnal félbeszakítja a tanítást, és hasonlóan az ószövetségi prófétákhoz (Illés – 1Kir 17,21; Elizeus – 2Kir 4,34) ráborul az ifjú testére, és imádkozik. Itt is nyomatékos, hogy nem Pál adja vissza az ifjú életét, hanem az Úr! Az istentisztelet folytatódik a „kenyér megtörésével”, vagyis az úrvacsorával, a gyülekezet tagjait pedig öröm tölti el – és nem csak a szerencsésen végződött eset miatt (Eutikhosz nevének jelentése: „szerencsés”), hanem, mert az evangélium elfogadása „megvigasztal” minden nyomorúságban.



„Egészen megvigasztalódtak”
(ApCsel 20,12)¹

Azt látnánk indokoltnak, hogy az Úr szolgálja gondoktól mentes, jól kikövezett úton haladjon, vagy egyenesen a talaj fölött lebegjen egy pár centivel legalább. Ehelyett Pál apostolnak nehéz próbatételekkel kell szembenéznie. Az élete is veszélybe kerül. Ámde éppen az ő példája tanít rá, hogy ezek miatt nem

szabad meglankadni és meghátrálni, tudva, hogy „életünk hajóját Isten kormányozza”.² Ugyanakkor az is szükséges, hogy ne rohanjunk vesztünkbe vakmerően és meggondolatlanul. Pál éberem figyel, és érzékelve a veszélyt, bölcsen kikerüli a csapdát, keresve közben a bizonyágtétel megfelelő alkalmait.

1. Ilyen alkalom nyílik most Tróászbán, amikor sokan gyűltek össze egy nagyobb magánháznál, mint általában, önálló templomaik még nem lévén az egyébként gyarapodó gyülekezeteknek. A nagyobb létszámra utal a sok lámpás is, amelyekre azért is szükség volt, hogy „nehogy a bűn vagy a gyalázat gyanúja érje a szent összejövetelt”. A keresztyéneknek akkor is, azóta is számtalan igaztalan vád éri, tisztátalan gyanúsításokkal, rosszindulatú mocskolódásokkal kell szembenézniük. A gyülekezetnek ezért tisztázott, erkölcsileg feddhetetlen életet kell élnie. Azt szoktuk mondani, hogy a parókia falai üvegből vannak. Ez azonban minden keresztyén hajlékra érvényes, a családi otthonoktól az istentiszteleti helységekig. Ha mégis valami tisztázatlanság támad, attól éppen a bizonyágtétel hitelessége érdekében meg kell szabadulni, amint erre Pál is törekedett, ha kellett, teljes szigorral, tekintélyét latba vetve előmozdítani a rá bízott gyülekezetekben. Erről leveleiből, főleg a korinthusaikhoz írt két leveléből sokat megtudunk.

2. Teljesen azonban a földi élet során nem tudunk megszabadulni a bűntől, az emberi gyarlóságoktól. Ezt vállalnunk kell. A bűn megoldása nem az elhallgatás, az eltitkolás, a rejtegetés, hanem a bűnvallás, és Isten feloldozó kegyelmének elfogadása. A bűn természetéről tudunk meg valamit Eutikhosz példáján. Nem csodálható, hogy elaludt, és nem tehetünk magunkban szemrehányást emiatt. Mégis: az emberi gyarlóságra utal, ami vele történt. A bűn, a gonosz nem csak szándékos elkövetésre készítette lehet úrrá rajtunk, hanem legjobb szándékaink ellenére is. Hogy Eutikhosz elaludt, az önmagában akár mosolyt is fakaszthatna, csak hogy súlyos baleset történik, és szinte az a kérdés vetődik fel: hihető-e, hogy „Krisztus vezeti azt a gyűlést, ahonnan egy szerencsétlen ember leesik és meghal?” A keresztyén ember is eljuthat az emberi nyomorúság legmélyére, amikor hite meginog, és szinte kétségbeesve kérdezi: Uram, miért...?

3. Itt is bekövetkezik azonban a csoda. Isten jóra fordítja azt, ami az emberi gyarlóság következtében elromlott, és megszabadítja övének lelkét minden nyugtalankodástól. Ebben eszközül használja elhívott szolgáját. A csodatévő azonban nem Pál, hanem az Úr. Jó figyelmeztetés ez: ne higgyünk olyanoknak, akik magukat kiáltják ki csodatevőnek! Az eszközi szerepet – amelyet nekünk is vállalnunk szabad és kell, hangsúlyozza, hogy Pál ráborul a halottra. Ebben az ószövetségi prófétákhoz hasonlóan cselekszik

A gyülekezet megvigasztalódik, a lelkeket a kétségbeesést követően az öröm tölti be. Ez nem korlátozódik „arra az öröme, amelyet amiatt éreztek, hogy az ifjút visszakapták, hanem a hit megerősítésére is értendő, amikor Isten ilyen szép példáját adta szeretetének”. A keresztyén gyülekezet és egyén életérzése mindig az evangéliumi derű, az Isten megváltó munkájából, kegyelmének megtapasztalásából fakadó öröm lehet, és kell, hogy legyen.

¹ Tisztelegve Kálvin János emlékezete előtt, és örömmel fogadva kommentárjainak magyar nyelven újra történő kiadását, egyúttal tanúsítva ezek máig megőrzött időszerűségét és használhatóságát, ez a prédikációvázlat a textus megvizsgálását követően kizárólag az ő kommentárjára épült. (KÁLVIN JÁNOS: *Az Apostolok Cselekedetei magyarázata*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2010.)

² Az idézetek az említett kommentárból valók, II. kötet 176.kk.